

DE DOORGAANDE LIJN: Regionale Ketenaanpak Asiel & Integratie

Plan van Aanpak huisvesting en integratie vluchtelingen regio Utrecht

April 2017

Algemene informatie

De Doorgaande Lijn, een regionale ketenaanpak Asiel & Integratie in de U16-gemeenten

Opdrachtgever: Gecombineerde Bestuursstafel wonen / sociaal domein U16-gemeenten

U16-gemeenten: Bunnik, De Bilt, Houten, IJsselstein, Nieuwegein, Stichtse Vecht, Utrecht, Vianen, Woerden, Zeist, De Ronde Venen, Lopik, Montfoort, Oudewater, Utrechtse Heuvelrug en Wijk bij Duurstede.

Procesmanager: Rob van Hilten, procesteam U10

Hoofdstuk 1: Inleiding

Aanleiding

Het landelijk beleid inzake Asiel en integratie is de laatste jaren sterk in beweging geweest. Die inspanningen waren slechts ten dele succesvol. Zo bleek de reguliere opvangcapaciteit niet bestand tegen de grote instroom in met name 2014 en 2015 en moest worden teruggefallen op (crisis-)noodopvang. Het sociale woningaanbod kon niet tijdig worden vergroot zodat er verdringing plaatsvond van reguliere woningzoekenden. Sinds 2013 zijn gemeenten niet meer verantwoordelijk voor inburgering. Nieuwkomers moeten zelf een taalcursus en andere vaardigheden inkopen en daarvoor een lening bij DUO afsluiten. De idee hierachter was dat meer eigen verantwoordelijkheid ervoor zou zorgen dat nieuwkomers sneller integreren. Het tegendeel bleek echter het geval. Uit onderzoek van de Algemene Rekenkamer bleek onlangs dat maar een op de drie nieuwkomers binnen de drie jaar die daarvoor staat slaagt voor het inburgeringsexamen. Dit alles heeft ertoe geleid dat de VNG en haar partners zich met een gezamenlijk pamflet hebben gericht tot het kabinet met de vraag om het beleid inzake Asiel en Integratie ingrijpend aan te passen en de regie voor de inburgering weer grotendeels terug te brengen naar de gemeenten.

De omvang van de problematiek in onze regio

De U16-gemeenten hebben de afgelopen drie jaar (van 2014 t/m 2016) ruim 4.000 personen met een verblijfsvergunning (hierna genoemd: vergunninghouders) als nieuwe inwoner gehuisvest. De grootste instroom vond plaats in het afgelopen jaar (ruim 1.900 personen in 2016). De grootste groep bestond uit Syrische oorlogsvluchtelingen. Een aantal van hen heeft hiervoor gewoond in één van de drie grote AZC's in onze regio (in Leersum, Utrecht in Zeist) of in noodopvanglocaties in onze regio. Veel vergunninghouders komen echter ook vanuit opvanglocaties elders. De piek in de instroom heeft geleid tot een extra huisvestingsdruk op de sociale huursector. Samen met de druk vanuit andere urgente doelgroepen zet de regio zich daarom in om de sociale huurvoorraad versneld uit te breiden. Nu de instroom weer tijdelijk daalt, benadrukken we nog eens het uitgangspunt dat de doelstelling van uitbreiding van de sociale huurvoorraad fluctuatie-bestendig is. Dit betekent dat, uitgaande van de permanente grote vraag naar betaalbare huisvesting van alle doelgroepen bij elkaar, uitbreiding van de sociale huurvoorraad blijvend een hoge plaats op de bestuurlijke agenda's verdient. Zo anticiperen we tevens op een mogelijke stijging van de instroom in de nabije toekomst, afhankelijk is van de internationale ontwikkelingen.

Uit onderzoek van o.a. de SER blijkt dat een belangrijk deel van de verblijfsgerechtigden zelfs na vele jaren nog niet economische zelfstandig is, maar afhankelijk van een uitkering (* toevoegen: cijfers U16-gemeenten). Onderzoeken tonen aan dat de oude wijze van integreren weinig succesvol was en dat gemeenten meer zouden moeten inzetten op parallelle, integrale trajecten in plaats van op volgtijdelijke.

Onze gemeenten willen zich dan ook meer inzetten voor een snellere en meer succesvolle integratie van nieuwkomers, ook van hen die langere tijd moeten wachten op een verblijfsvergunning omdat anders wellicht nodeloze integratietijd wordt verspild. Maar onze aanpak richt zich ook op de veel grotere groep die soms al jaren in onze regio is gehuisvest, maar nog steeds niet sociaal en economisch zelfredzaam is.

Plan van aanpak regio Utrecht

In de afgelopen 1,5 jaar hebben onze gemeenten met elkaar een eigen aanpak ontwikkeld waarbij ook de ongewenste elementen van het rijksbeleid zoveel mogelijk worden omzeild. Deze inspanningen hebben ertoe geleid dat de U16-gemeenten op 18 januari jl. een bestuursovereenkomst hebben gesloten met concrete afspraken over de onderwerpen waarop zij samen willen optrekken bij de huisvesting en integratie van statushouders. In deze overeenkomst zijn de volgende gemeenschappelijke uitgangspunten opgenomen:

1. **Doorlopende lijn:** De regio Utrecht is vanaf het aangaan van deze overeenkomst een regio van eerste opvang waar mensen desgewenst na opvang, wanneer mogelijk, in de regio Utrecht gehuisvest worden.
2. **Huisvesting vergunninghouders:** Uitgaande van de gemeentelijke taakstellingen voor de huisvesting van vergunninghouders is voor de uitvoering hiervan een goede aansluiting van vraag en aanbod in de regio het uitgangspunt.
3. **Integratie:** In de regio Utrecht wordt gestart met integratie vanaf dag één na aankomst in de regio, op een manier die van pas komt voor asielzoekers die blijven én voor asielzoekers die terugkeren.
4. **Zelfredzaamheid en vrijwilligers:** Daarbij worden zelfredzaamheid van asielzoekers en initiatieven van vrijwilligers waar mogelijk gestimuleerd en gefaciliteerd.

Met het ondertekenen van de overeenkomst zegden alle betrokken gemeenten hun formele verantwoordelijkheid aan een gezamenlijke aanpak toe. Naast deze regionale aanpak, blijft ieders lokale aanpak leidend. De regionale ketenaanpak is aanvullend en helpt om de uitvoering lokaal te versnellen en succesvol te maken.

Het doel van dit plan van aanpak is om het bestuurlijk commitment dat voortvloeit uit de bestuursovereenkomst verder te verdiepen en te concretiseren met het oog op een effectieve uitvoering.

Gewenst eindresultaat van de regionale ketenaanpak is een succesvolle integratie van asielzoekers met de focus op het bereiken van volledige sociale en economische zelfredzaamheid.

In de voorbereidingsfase is reeds gebleken dat het Rijk onze regionale ketenaanpak met belangstelling volgt en bereid is om medewerking te geven aan 'de integratie vanaf dag 1'. De gecombineerde U16-Bestuurstafel Wonen en Sociaal domein geeft sturing aan de ambtelijke uitwerking van de integrale aanpak. De lokale en regionale uitvoeringsorganisaties worden betrokken bij de verdere uitwerking van de overeenkomst. Om deze uitwerking tot een succes te maken, is een plan van aanpak nodig. Met dit document wordt hiermee een begin gemaakt. Dit plan van aanpak zal zeker niet de laatste versie zijn, want de telkens veranderende omstandigheden vragen om flexibel opereren.

Leeswijzer

In dit plan van aanpak zijn de afspraken in de bestuursovereenkomst uitgewerkt in concrete doelen en daaruit voortvloeiende activiteiten.

We beginnen dit plan met een hoofdstuk (2) vanuit het perspectief van de asielzoeker: *Welke stappen gaat hij/zij idealiter doorlopen om sociaal en economisch zelfredzaam te worden?* Met dit plan van aanpak zoeken we vooral naar het creëren van kansen voor onze doelgroep binnen de mogelijkheden van ons netwerk. Voor die onderwerpen waarvoor de landelijke regelgeving een belangrijke belemmering vormt voor de realisatie van onze ambities, zullen wij hierover samen met onze netwerkorganisaties met het rijk in gesprek gaan.

Vervolgens beschrijven we per werkveld wat er moet gebeuren om het doel van sociale en economische zelfredzaamheid van vergunninghouders zo effectief en zo snel mogelijk te bereiken. Daarin is terug te zien dat de vier verschillende onderwerpen uit de bestuursovereenkomst, tegelijkertijd en in onderlinge samenhang zullen worden opgepakt. We beschrijven de doelstellingen en te ondernemen acties aan de hand van de vier onderdelen uit de bestuursovereenkomst, namelijk:

- Hoofdstuk 3: Huisvesting van vergunninghouders
- Hoofdstuk 4: Maatschappelijke begeleiding, gezondheidszorg en participatie
- Hoofdstuk 5: Onderwijs, educatie en inburgering
- Hoofdstuk 6: Werk en inkomen.

Voor succesvolle regionale samenwerking zijn heldere afspraken nodig over welke doelen en acties **regionaal** worden opgepakt en welke een **gemeentelijke** verantwoordelijkheid blijven. In dit plan van aanpak wordt dit onderscheid per werkveld geëxpliciteerd. Regionale samenwerking kan low-profile zijn (bijv. kennisuitwisseling) maar kan ook heel intensief zijn (bijv. een gezamenlijke uitvoeringsorganisatie), met alle varianten daartussenin.

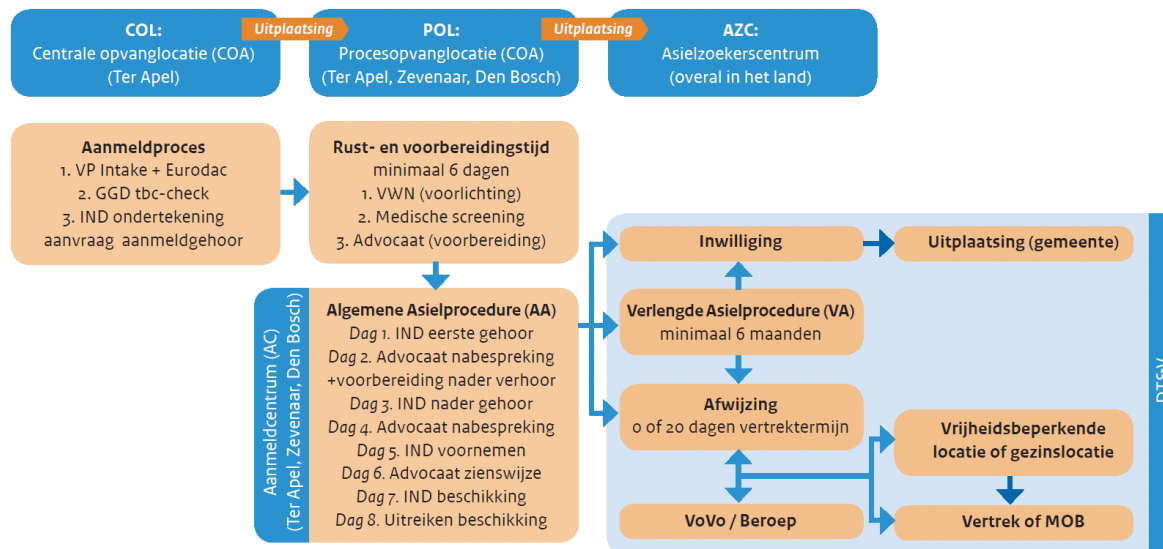
In het laatste hoofdstuk (7) gaan we kort in op het vervolgproces, m.n. op de vraag hoe we dit plan tot realisatie willen gaan brengen.

Hoofdstuk 2: Van asielzoeker tot nieuwe inwoner

De weg van eerste opvang naar vestiging in de regio Utrecht

Dit hoofdstuk beschrijft in grote stappen de lange weg door de instituties waarmee je als vluchteling te maken krijgt vanaf aankomst in Nederland tot je door een gemeente als nieuwe inwoner welkom wordt geheten. We beschrijven hier tevens hoe, door de bril van de asielzoeker, de nieuwe ketenaanpak in regio Utrecht eruit gaat zien. Hieronder het reguliere asielp proces in schema (Bron: IND/COA):

Asielp proces (exclusief Schiphol)

Stap 1: Aankomst in Nederland zonder verblijfstatus

Vluchtelingen die asiel zoeken in Nederland en die geen deel uitmaken van gezinshereniging worden eerst opgevangen in de Centrale Opvanglocatie (COL) waar het aanmeldproces plaatsvindt (in Ter Apel). Daar verricht de Vreemdelingenpolitie (AVIM) de registratie en het identiteitsonderzoek. De GGD voert er de verplichte tbc-controle voor hoog-risicogroepen uit. Na deze onderzoeken start een periode van rust en voorbereiding op de asielaanvraag van minimaal 6 dagen. De asielzoeker wordt hierin bijgestaan door Vluchtelingenwerk Nederland en de Raad van Rechtsbijstand. Asielzoekers verblijven maximaal 4 dagen in de COL.

Daarna worden zij geplaatst in een z.g. Proces Opvang Locatie (POL). Daar wordt hun asielaanvraag in behandeling genomen en als eerste beoordeeld. Op die plek is aandacht voor gesprekken tussen asielzoeker en advocaat, voorlichting door Vluchtelingenwerk, voorlichting over het COA, screening/matching, huisvestingsgesprekken en medisch advies. Asielzoekers verblijven maximaal 12 dagen in een POL. Hier hoort de asielzoeker van de IND of zijn asielaanvraag is ingewilligd, geweigerd of dat meer onderzoek nodig is. Afhankelijk van het verkrijgen van of een blijvend uitzicht op een verblijfsvergunning worden de asielzoekers vervolgens verspreid over het land naar een AZC (Asielzoekerscentrum), vooral op basis van de beschikbare capaciteit aldaar. De capaciteit van de AZC's is onevenredig verdeeld over het land. In noordoost Nederland zijn bovengemiddeld veel AZC's en in zuidwest Nederland benedengemiddeld. De regio Utrecht vervulde tot voor kort vaak de rol als doorstroomregio, wat niet bevorderlijk is voor een snelle integratie.

Stap 2: Aankomst in een AZC

In een asielzoekerscentrum (AZC) verblijven zowel asielzoekers met een status, asielzoekers in de Verlengde Asielp procedure en asielzoekers waarvan de asielaanvraag is geweigerd. De asielzoekers met een status zijn nu vergunninghouders en in afwachting van koppeling aan een gemeente en een woning. Met asielzoekers wordt binnen 2 weken op het AZC het rechten/plichten-gesprek gevoerd en eventueel het vergunninghouders-gesprek waarna de koppeling met een gemeente volgt. De gezondheidszorg voor asielzoekers en vergunninghouders die verblijven op een COA-locatie is de verantwoordelijkheid van het COA. Asielzoekers

maken aanspraak op vergoeding van zorg zoals vastgelegd in de Regeling Zorg Asielzoekers (RZA), uitgevoerd door Menzis. De curatieve zorg of huisartsenzorg wordt uitgevoerd door het Gezondheidscentrum Asielzoekers (GCA). Het GCA is op of nabij elke COA-locatie met een huisartsenpraktijk aanwezig. De publieke gezondheidszorg wordt uitgevoerd door de lokale GGD. Zij voeren onder andere de Jeugdgezondheidszorg (JGZ) en een halfjaarlijkse vervolgscreening tbc uit.

De specifieke Utrechtse aanpak houdt in dat vergunninghouders in AZC's in de regio Utrecht sinds kort zoveel mogelijk worden gekoppeld aan een regiogemeente. Zo kan de integratie in een gemeente al vanaf het verblijf in een AZC samen met de betreffende gemeente worden vormgegeven.

Stap 3: Het assessment

Tijdens het voorinburgeringstraject op het AZC slaan de gemeenten en het COA de handen ineen en zorgen zij ervoor dat op een eenduidige wijze een assessment wordt afgenomen. Het moment hiervan zal afhangen van de kandidaat en is daarom maatwerk. Voor dit moment is gekozen, omdat vergunninghouders dan een beeld hebben van de toekomst in Nederland en de medewerkers van het COA een beeld hebben van de vergunninghouder. Het doel van het assessment is dat gemeenten zo snel mogelijk in beeld krijgen wat iemands competenties en ambities zijn om een persoon zo gericht te kunnen begeleiden richting taal- en inburgeringscursus. Het is per persoon verschillend op welk moment de afname van het assessment geschikt is. Dit is maatwerk en gebeurt in overleg met de uitvoerende organisaties en medewerkers van het COA. Binnen de pilot kiezen we in eerste instantie voor het z.g. 'NOA-assessment' en zullen we gaandeweg het jaar bekijken of dit het beste instrument is.

Welke onderdelen zitten in het NOA-assessment?

Het NOA-assessment bevat de volgende onderdelen: een persoonlijke achtergrond en zelfredzaamheidsvragenlijst, een vragenlijst PTSS (Post Traumatische Stress Stoornis), een vragenlijst emotionele stabiliteit, een taaltest Nederlands, een taaltest Engels, een leerbaarheidstest, een vragenlijst over arbeidsmotivatie en werk-zoekgedrag, een vragenlijst die ingaat op iemands persoonlijkheid evenals een competentietest. Bovendien levert het assessment ook informatie op over de eerder opgedane werkervaring en genoten opleiding in het land van herkomst en over hoe iemand de toekomst voor zich ziet.

Stap 4: Het intakegesprek

Die begeleiding begint al in het intakegesprek dat na het NOA-assessment wordt gevoerd met de vergunninghouder door de casemanager van COA en de werkcoach van de gemeente. Vertrekpunt van dit gesprek is de input vanuit de vergunninghouder, de verschillende medewerkers van het COA en de vergaarde informatie vanuit het NOA-assessment. Vanuit het intakegesprek wordt er een eerste plan van aanpak opgesteld met daarin afspraken over alles wat de vergunninghouder nodig heeft om de verdere integratie zo goed mogelijk te laten verlopen. Het gaat over de onderwerpen (1) huisvesting, (2) gezondheid, participatie en maatschappelijke begeleiding, (3) onderwijs, educatie en inburgering en (4) werk en inkomen. Er wordt zoveel mogelijk aansluiting gezocht bij het huidige aanbod, zowel regionaal als lokaal (bijv. met de dorps-, wijk- en buurtteams). Dit plan van aanpak is de basis voor de rest van het integratieproces van de vergunninghouder en wordt ook verder voortgezet als er huisvesting is in de gekoppelde gemeente.

Stap 5: Vaststellen eerste plan van aanpak

In een volgend gesprek wordt samen met de vergunninghouder het plan van aanpak vastgesteld met daarin wat de beste stappen zijn voor de vergunninghouder voor de korte en langere termijn. Deze stappen kunnen zijn de voorinburgering (aangeboden door het COA) of alvast starten met de inburgering. De voorinburgering bestaat uit verschillende onderdelen en daarvoor is in totaal 158 uur beschikbaar voor de vergunninghouder. Voor sommigen vormen ziekte en/of trauma's een zodanige belemmering dat zij nog niet aan voorinburgering kunnen beginnen. Het is dan ook de uitdaging om vergunninghouders op die manier te coachen dat zij toch zo snel mogelijk beginnen aan de voorinburgering. De voorinburgering wordt zoveel mogelijk gecombineerd met het gemeentelijk aanbod zowel regionaal als lokaal.

De onderdelen van de voorinburgering zijn:

- Gesprekken met de casemanager

Deze heeft als taak om asielzoekers en vergunninghouders te activeren en te stimuleren tot zelfstandigheid. Dit gebeurt door middel van individuele gesprekken en groepsvoorlichting. Er wordt in deze gesprekken ook aandacht besteed aan het bijvoorbeeld diplomawaardering en het starten met vrijwilligerswerk.

- Nederlandse taalles
Er zijn in het AZC gecertificeerde NT2-docenten die Nederlandse les geven. In het AZC-Zeist worden deze ondersteund door taalvrijwilligers. Iedereen start met een taaltoets voor niveaubepaling en heeft daarna, zolang diegene op het AZC verblijft, recht op 121 uur voorinburgering. Een vergunninghouder kan er echter ook voor kiezen om op het AZC al te beginnen met zijn inburgeringscursus.
- Voorlichting Kennis van de Nederlandse Maatschappij
Iedere volwassene vergunninghouder in het AZC mag training volgen in Kennis van de Nederlandse Maatschappij (KNM). Hierin wordt informatie gegeven over gezondheidszorg, oriëntatie op de Nederlandse arbeidsmarkt, onderwijs, sociale dienstverlening etc. Het COA geeft een voorzet over deze onderwerpen die na uitstroom naar een woning in gemeenten uitgebreider worden behandeld tijdens de maatschappelijke begeleiding van Vluchtelingenwerk en andere gecontracteerde organisaties. Tijdens die maatschappelijke begeleiding worden vergunninghouders wegwijs gemaakt in de gemeente en wordt voortgebouwd op de in het AZC reeds ingezette integratietraject.

Stap 6: Verhuizen naar een gemeente of langer wachten op een vergunning?

Voor vergunninghouders is een volgend belangrijk moment wanneer er passende huisvesting voor hem/haar is gevonden in de gemeente waar hij/zij aan gekoppeld is. Dat kan zowel tijdelijke als permanente huisvesting zijn (voorbeeld: kamergewijze verhuur woningen in Stichtse Vecht). Als je deel uitmaakt van een gezin waarvoor de afspraak is gemaakt dat die ook mogen komen, dan zal door de gemeente een afweging worden gemaakt of geschikte tijdelijke huisvesting gevonden kan worden tot het moment van gezinshereniging. Ook als gezin is het mogelijk om in een tijdelijke woning terecht te komen, mits uiteraard passend bij de gezinssamenstelling (voorbeeld: in Houten worden binnenkort tijdelijke woningen voor gezinnen met een verblijfstatus opgeleverd). Asielzoekers die nog langer moeten wachten op een verblijfsvergunning zullen langer in het AZC moeten blijven. De experimentele opvanglocatie aan de Utrechtse Einsteindreef is vooral bedoeld voor asielzoekers zonder verblijfstatus van wie reeds vooraf bekend is dat hun aanvraagprocedure veel tijd gaat kosten. Ook degenen die nog langer moeten wachten op een vergunning nemen tijdens het verblijf in een U16-opvanglocatie deel aan het integratietraject omdat anders ook voor hen kostbare integratietijd verloren zou gaan.

Stap 7: Warme overdracht van AZC naar gemeente

Het eerder opgestelde plan van aanpak voor elke asielzoeker wordt qua begeleiding door de gemeente gewoon voortgezet. Daarin is al zoveel mogelijk geanticipeerd op de verhuizing naar de gemeente. Belangrijke onderwerpen zijn het zorgdragen voor een goede overdracht van medische dossiers aan huisarts en andere hulpverlening, het zo nodig aanvragen van een uitkering en het voortzetten van de maatschappelijke begeleiding. In onze regio kiezen we zoveel mogelijk voor een warme overdracht voor de volgende onderwerpen:

- Overdracht medisch dossier van het GCA naar de huisarts;
- Dossieroverdracht van de Jeugdgezondheidszorg (JGZ) op het AZC naar de Jeugdgezondheidszorg in de gemeente;
- Dossieroverdracht van Vluchtelingenwerk op het AZC naar de maatschappelijke begeleiding in de gemeente;
- Warme overdracht van risicosignalen van het COA naar de gemeente, bijvoorbeeld naar het sociaal wijkteam of buurtteam, de huisarts, maatschappelijke begeleiding of de JGZ.

Stap 8: Verder integreren binnen de gemeente

Als nieuwe inwoner van een U16-gemeente vervolg je het reeds in het AZC ingezette integratietraject. Bij gezinshereniging verloopt dit vaak buiten het AZC om, bijvoorbeeld wanneer sprake is van directe plaatsing in de nieuwe woning. Het gaat dan eveneens om de focus op het gewenste eindresultaat van ons integratiebeleid: sociale en economische zelfredzaamheid. Met dezelfde aandachtsgebieden zoals: leren van Nederlandse taal, kennis van de Nederlandse maatschappij, onderwijs, gezondheid, maatschappelijke begeleiding en werk en inkomen.

Hoofdstuk 3: Huisvesting van vergunninghouders

Het uitgangspunt van de doorlopende lijn in onze regio betekent voor vergunninghouders dat ze vanuit een AZC in onze regio in principe kunnen doorstromen naar een gemeente in onze regio. Omdat koppeling aan een gemeente uiterlijk binnen twee weken na aankomst in een AZC hoort plaats te vinden, zal dit besluit vooraf goed worden gecommuniceerd met de gemeenten. Datzelfde geldt voor een passende woningtoewijzing binnen die gemeente, in samenspraak met de corporaties. Om ervoor te zorgen dat er voldoende geschikte woningen in de gemeenten zijn in een toch al krappe woningmarkt worden extra acties in gang gezet om de beschikbare woningvoorraad uit te breiden.

We streven naar:

1. Flexibel invullen van de gemeentelijke huisvestingstaakstellingen

Toelichting: Diverse gemeenten hebben aangegeven dat zij openstaan voor het uitwisselen van aan hen gekoppelde vergunninghouders. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om gemeenten met een bovengemiddeld beschikbaar aanbod voor alleenstaanden of voor gezinnen. Vanuit het streven naar leefbare en gemengde woonwijken hebben gemeenten en corporaties tevens belang bij deze informatie voor de definitieve woningtoewijzing. We gaan zorgen voor een helder en eenduidig overzicht van de lokale koppelingen en vrijkomende huurwoningen en het creëren van een infrastructuur om deze informatie eenvoudig met elkaar te delen. De contactpersonen van de gemeenten die hieraan mee willen doen, kunnen zo ook beter vraag en aanbod met elkaar uitwisselen.

Actie 1 (Regionaal): *Op uniforme wijze registreren en uitwisselen van de lokale koppelingen van vergunninghouders met informatie vanuit het TVS (taakstelling volgsysteem) van het COA, over vrijkomende huurwoningen in het bijzonder.*

Actie 2 (Regionaal): *Een adequaat matchingssysteem opzetten om een goed overzicht tussen vraag en aanbod in de beschikbare woningvoorraad te verkrijgen, i.s.m. het RWU.*

Actie 3 (Gemeenten): *knelpunten m.b.t. de koppeling en woningtoewijzing bespreken met het COA.*

2. Vergroten geschikte huisvestingsmogelijkheden voor vergunninghouders en andere urgente woningzoekenden.

Toelichting: Om te voorkomen dat de extra asielinstroom leidt tot verdringing van andere woningzoekenden op de toch al krappe regionale woningmarkt dient extra geschikt en betaalbaar woningaanbod te worden toegevoegd.

Actie 1 (Regionaal): *Kennis uitwisselen over de mogelijkheden voor uitbreiden van de regionale woningvoorraad met een flexibele schil voor specifieke doelgroepen waaronder vergunninghouders.*

Om aan de extra vraag naar betaalbare woningen te kunnen voldoen dient extra huisvesting te worden gerealiseerd in tijdelijk leegstaande gebouwen door plaatsing van (tijdelijke) woonunits en door anders benutten van het bestaande woningaanbod (bijv. kamergewijze verhuur). De sociale component in dit soort projecten is een belangrijke succesfactor. Daarom is het belangrijk is om per project vooraf goed na te denken over de ideale mix van vergunninghouders met andere woningzoekenden zoals starters, studenten en andere doelgroepen. Hierdoor ontstaan betere randvoorwaarden voor een snelle integratie. De werkconferentie van 10 mei is bedoeld ter stimulering van dit soort projecten.

Actie 2 (Regionaal): *De ambitie gericht op het uitbreiden van de regionale woningvoorraad met een flexibele schil meenemen bij de woningbouwambities in het uitvoeringsprogramma voor de ruimtelijk-economische Koers en bij de afspraken tussen gemeenten en woningcorporaties over de uitbreiding van de sociale woningvoorraad.*

Volgens landelijk onderzoek bestaat momenteel ca. 10% van de woningbehoefte uit een vraag naar flexibele woonvormen. Deze kunnen zeker in een overspannen woningmarkt als de regio Utrecht een belangrijke toevoeging zijn aan het bestaande woningaanbod wanneer zo sneller betaalbare en passende huisvesting voor specifieke doelgroepen kan worden gerealiseerd.

Actie 3 (Gemeenten): *Initiatieven nemen voor het realiseren van nieuwe projecten voor uitbreiden van de regionale woningvoorraad met een flexibele schil voor specifieke doelgroepen waaronder vergunninghouders.*

Hoofdstuk 4: Maatschappelijke begeleiding, gezondheidszorg en participatie

Een goede gezondheid, meedoen in de samenleving en de ondersteunende rol van maatschappelijke begeleiding in de eerste periode in de gemeente zijn belangrijke voorwaarden voor succesvolle arbeidsintegratie. Als er zaken spelen bij een vluchteling als onvoldoende sociaal netwerk, geen kennis van toegang tot zorg en welzijn in de gemeente, trauma's of een chronische ziekte dan kan dat het slagen van een traject naar werk sterk beïnvloeden. Samenwerking op deze thema's vanuit de gedachte van de doorlopende lijn kunnen deze voorwaarden voor integratie borgen en versterken vanuit het AZC naar de gemeente.

We streven naar:

1. Tijdig signaleren van gezondheidsrisico's en hierop actie ondernemen binnen aanpak doorlopende lijn.

Toelichting: Vroeg in beeld brengen van gezondheidsrisico's geeft mogelijkheden bij de gemeente en ketenpartners om hier, samen met de vluchteling, proactief actie op te ondernemen. Iedereen, met of zonder medische achtergrond, kan gezondheidsrisico's signaleren. Het is vervolgens zaak dat deze goed worden opgevolgd.

Actie 1 (Regionaal): De werkconsulenten die de assessment en intake afnemen en gezamenlijk met de COA-medewerkers de intake uitvoeren worden getraind in het interpreteren van de uitkomsten op het thema gezondheid.

Mede door deze training zijn ze goed op de hoogte van de ketenafspraken voor opvolging na signalering van gezondheidsrisico's. Ze nemen de signalen van COA-medewerkers (die hier alleen een medische gidsfunctie vervullen) als informatie mee in de intakefase en ondernemen hierop zo nodig actie.

Actie 2 (Regionaal): De mogelijkheden voor deskundigheidsbevordering voor vroegsignalering van gezondheidsrisico's voor betrokken ketenpartners worden onderling gedeeld.

Gedacht wordt aan trainingen voor wijkteam medewerkers, werkconsulenten, docenten, vrijwilligers en maatschappelijke begeleiding (bijv. Vluchtelingenwerk).

2. Borgen van dossieroverdracht van het AZC naar de gemeenten.

Toelichting: In het AZC worden (medische) dossiers opgesteld door het GCA (Gezondheidscentrum Asielzoekers), COA (o.a. in het Taakstellingvolgsysteem, TVS) met o.a. informatie over de voorinburgering en de GGD in het kader van jeugdgezondheidszorg of tuberculose-screening- en -behandeling voor asielzoekers uit hoog risicolanden. Deze dossiers bevatten vaak belangrijke informatie over de gezondheidssituatie van de vergunninghouder. Bijvoorbeeld over lopende indicaties voor hulpmiddelen, medicatie, GGZ-behandeling, vaccinatiestatus, uitslag TBC-screening, maar ook de activiteiten in het kader van voorinburgering et cetera. Het is daarom van belang om voordat de vergunninghouder is verhuisd de dossieroverdracht naar lokale ketenpartners in de gemeente te borgen.

Actie 1 (Regionaal): Tijdens de intakefase wordt de lokale gemeentelijke maatschappelijke begeleiding op het AZC geïnformeerd over de komst van de vergunninghouder naar de gemeente.

De maatschappelijke begeleiding krijgt zo spoedig mogelijk na bekendmaking van de koppeling aan een U16 gemeenten bericht over de voorhanden zijnde verhuizing. De maatschappelijke begeleiding heeft contact met de regionale werkconsulent van de intakefase en betrokken COA-medewerkers om signalen mee te nemen in de begeleiding. Dit stelt de maatschappelijke begeleiding in staat om:

- De inschrijving voor de huisarts en de dossieroverdracht van het GCA naar de huisarts te ondersteunen;
- De afsluiting van een verzekering samen met de vergunninghouder af te stemmen zodat dit vanaf dag 1 in de gemeente geregeld is;
- Lopende indicaties voor WMO/Jeugdhulp over te zetten in afstemming met het GCA en/of GGD/ het lokale sociaal team en de verzekeraar.
- Informatie op te vragen bij de partner van Vluchtelingenwerk op het AZC, het COA, GCA of GGD voor een warme overdracht of aanvullende informatie.

Actie 2 (Regionaal): Tijdens de intakefase worden het GCA en de GGD geïnformeerd over de ophanden zijn de verhuizing zodat zij de dossieroverdracht naar de reguliere zorgverleners in de gemeente kunnen borgen.

3. De warme overdracht en samenwerking tussen (regio) gemeenten en ketenpartners is goed geregeld.

Toelichting: Als de (gezondheids-)risico's in beeld zijn dan is de vraag hoe deze signalen worden opgevolgd. Dit is een belangrijke gemeentelijke verantwoordelijkheid die geborgd moet zijn in de doorlopende lijn van het AZC naar de gemeente. Het is van belang dat het helder is na de intake waar eventuele risico signalen belegd kunnen worden. Bij het wijkteam van de gemeente waar de vergunninghouder gaat wonen, of bijvoorbeeld de huisarts. Ander voorbeeld is een warme overdracht tussen de zorgverleners op het AZC (GCA of GGD) naar de zorgverleners in de gemeente (huisarts of GGD). Hierover zullen in U16-verband concrete afspraken worden gemaakt, zodat het sociaal wijkteam, de huisarts of andere zorgverleners in de gemeente weten welke rol zij hierbij hebben te vervullen.

Actie (Regionaal / Gemeenten): *Er worden ketenafspraken gemaakt over de warme overdracht tussen de gemeenten en de ketenpartners.*

Dit zijn afspraken tussen de gemeentelijke werkconsulent en COA-medewerkers op basis van de informatie uit de assessment, de intake, van de vluchteling zelf of zoals aangegeven door ketenpartners (school, COA, Gezondheidscentrum Asielzoekers, GCA, GGD, Vluchtelingenwerk etc.) naar de lokale ketenpartners in de gemeente. De werkconsulenten zijn niet verantwoordelijk voor de dossieroverdracht maar hebben een signalerende functie en kunnen bijdragen aan het borgen van de dossieroverdracht. In de regionale samenwerking worden maatwerkafspraken gemaakt tussen het COA en de gemeenten over het borgen van dossieroverdracht en warme overdracht van risicosignalen.

4. De informatievoorziening voor vluchtelingen is begrijpelijk en toegankelijk.

Toelichting: Het is van belang dat de vluchteling inzicht en eigen regie heeft over zijn dossier en de versterkte informatie. Dit betreft dan informatie over bijvoorbeeld de intake en het assessment, maar ook informatie over gezondheidsrisico's.

Actie (Regionaal): *Binnen de regionale samenwerking wordt alle relevante informatie tijdens het traject van de doorlopende lijn op een begrijpelijke wijze voor laagtaalvaardigen zoals vluchtelingen vertrekt.*

Deze informatie kan bijvoorbeeld worden verstrekt via brieven, video's, folders, assessmentmateriaal, bij voorkeur in de eigen taal van de vergunninghouder. Dit kan ook betekenen dat een tolk moet worden ingeschakeld om informatie goed over te brengen. Over het delen van informatie en gegevens worden duidelijke afspraken gemaakt.

5. Verbeteren van kennisuitwisseling rond de participatieverklaring.

Actie (Regionaal): *Gezamenlijk zoeken naar en toewerken naar een 'best practice'.*

Ervaringen met de organisatie en resultaten rond de participatieverklaring zullen op een toegankelijke manier tussen de regiogemeenten worden gedeeld. Daarbij zal tevens gebruik gemaakt worden van de kennis en ervaring hiermee van landelijke kenniscentra, zoals via het OTAV en het VNG-Forum.

6. Organiseren van de verbinding tussen vrijwilligersinitiatieven en faciliteren van een sluitend aanbod.

Actie (Gemeenten): *Gemeenten vervullen een coördinerende rol bij het stimuleren en faciliteren van vrijwilligersinitiatieven.*

Gemeenten staan zoveel mogelijk open voor alle inwoners van een gemeente om sociale cohesie en ontmoeting te bevorderen. Indien dat mogelijk is, maken vrijwilligersinitiatieven het mogelijk voor vluchtelingen uit regiogemeenten om deel te nemen aan de activiteiten. Desgewenst nemen gemeenten het initiatief om, met het oog op een zo effectief mogelijke inzet van vrijwilligers, elkaars ervaringen met de andere gemeenten te delen.

7. Ondersteunen van vrijwilligers bij het signaleren en overdragen van risicosignalen voor gezondheid stagneren inburgeringstraject.

Toelichting: Vrijwilligers (van bijvoorbeeld maatschappelijke begeleiding) zijn belangrijke signaleerders van problematiek, bijvoorbeeld op gebied van gezondheid.

Actie (Gemeenten): *Gemeenten faciliteren deskundigheidsbevordering en 'train-de-trainer' cursussen zodat vrijwilligers elkaar kunnen trainen op bijvoorbeeld vroegsignaleren van gezondheidsproblematiek.*

Hoofdstuk 5: Onderwijs, educatie en inburgering

Het grootste knelpunt bij arbeidsmarkttoeleiding van vergunninghouders is hun beperkte Nederlandse taalvaardigheid. Goed Nederlands taalonderwijs is essentieel om de integratie in de samenleving te versnellen. Nog te vaak spreken vergunninghouders na afronding van de verplichte inburgering niet goed genoeg Nederlands om een goede kans te maken op betaald werk. In de huidige praktijk blijkt het voor de vluchteling nogal lastig om een passende taalcursus uit te zoeken en het juiste niveau te bepalen. Dit zorgt voor onvoldoende aansluiting op een vervolgopleiding of taalvereisten voor een werkgever. De U16- gemeenten streven ernaar om het taalonderwijs beter aan te sluiten op de arbeidsmarkt en het (vervolg)onderwijs. Daarnaast willen zij inzetten op het parallel organiseren van taalonderwijs en leren en werken in plaats van volgorde delijk de inburgeringscursus afronden en daarna te oriënteren op werk of opleiding. Voor leerplichtige kinderen worden via o.m. speciale taalscholen en internationale schakelklassen zo snel mogelijk een weg gezicht naar het reguliere onderwijs.

We streven naar:

1. Gemeenten zorgen voor passend onderwijs.

Toelichting: Onderwijs dient aan te sluiten bij de ervaringen en het taalniveau van de vergunninghouder. Het principe van de doorlopende leerlijn vormt het uitgangspunt. Gemeenten werken op regionaal niveau samen om deze taak optimaal te kunnen uitvoeren.

Actie 1 (Regionaal): *Op het AZC worden de competenties, kennis en vaardigheden van de vluchteling in kaart gebracht.*

Dit gebeurt tijdens de intakefase, zodat een vergunninghouder bij koppeling aan de gemeente direct ingeschaald kan worden op het juiste (taal)niveau en passend (taal)onderwijs gezocht kan worden.

Actie 2 (Regionaal): *Gedurende de periode op het AZC wordt toegewerkt naar het niveau dat geldt voor de Wet Taaleis en de Wet Inburgering.*

Hiervoor worden de integratiemiddelen van het COA ingezet. Gemotiveerde vluchtelingen krijgen de mogelijkheid om extra taalonderwijs te krijgen gefaciliteerd vanuit de gemeenten om een hoger niveau te behalen.

Actie 3 (Regionaal): *Gemeenten wisselen kennis uit over de inkoop en het opdrachtgeverschap van volwasseneneducatie en gaan daarbij desgewenst een samenwerking aan.*

Actie 4 (Regionaal): *Gemeenten stemmen vraag naar en aanbod van de Internationale Schakelklassen (ISK's) op elkaar af.*

Actie 5 (Regionaal): *Gemeenten wisselen ervaringen uit over de opzet, ondersteuning en financiering van taalonderwijs binnen het voortgezet en primair onderwijs en in de kindcentra (0-4 jarigen), zodat de kinderen zich binnen het regulier onderwijs kunnen handhaven.*

2. Gemeenten creëren een breed netwerk voor vergunninghouders rondom taalactiviteiten.

Toelichting: Hierbij wordt optimaal gebruik gemaakt van de inzet van vrijwilligers.

Actie (Regionaal): *Organiseren van een bijeenkomst met de stakeholders van de U16-gemeenten.*

Deze is bedoeld om te bepalen wat de behoefte is en wat nodig is om het brede netwerk rondom vergunninghouders binnen de gemeenten te versterken.

3. Gemeenten streven naar een goede aansluiting tussen inburgeringsaanbieders en vergunninghouders.

Toelichting: Het gaat hierbij om het stimuleren van het aanbod van duale trajecten. Bij duale trajecten wordt taalverwerving en inburgering gecombineerd met inzet op leren en werken door middel van een stage of leerwerkplek.

Actie 1 (Regionaal): *Binnen de U16-gemeenten wordt een top vijf samengesteld van aanbieders.*

Zo mogelijk wordt deze verfijnd naar regiogemeenten, inclusief slagingspercentages, gespecificeerd naar slagingspercentage op basis van toetsing en op basis van 600 uur aanwezigheid. Deze top 5 wordt nauwlettend bijgehouden.

Actie 2 (Regionaal): *Optrekken richting scholen om duale trajecten te stimuleren.*

Hierbij ook de mogelijkheden voor het maken van prestatieafspraken verkennen.

Hoofdstuk 6: Werk en Inkomen

Via de Participatiewet zijn gemeenten verantwoordelijk voor ondersteuning van vergunninghouders bij het vinden van (betaald) werk. De U16-gemeenten vinden het van belang om in te zetten op integratie aanpak waarin inburgering/taalverwerving en participatie/toeleiding naar werk niet los van elkaar worden gezien. Dit integratieprogramma bestaat idealiter uit een dagprogramma gericht op (economische) zelfredzaamheid van de vergunninghouder; het begint met activering vanaf dag 1 in het AZC. Het integratieprogramma volgt een doorgaande lijn van het AZC naar de gemeente waarbij samenwerking tussen het COA, de U16-gemeenten en ketenpartners centraal staat. Deze partners borgen ook de overdrachtsmomenten van het AZC naar de gemeente om tijdens het traject van de vergunninghouder richting economische zelfstandigheid verlies van informatie en dubbele activiteiten te voorkomen en zoveel mogelijk de krachten te bundelen. De U16-gemeenten willen hun contacten met werkgevers over arbeidstoeleiding van vergunninghouders intensiveren, zodat er meer werk(ervarings)plaatsen en leerwerktrajecten beschikbaar komen. Dat is nodig om meer passende arbeidsplaatsen voor vergunninghouders te creëren en de focus te verleggen van vrijwilligerswerk naar bijvoorbeeld taalstages waar leren en werk wordt gecombineerd. De gemeenten zullen vergunninghouders waar nodig met maatwerk ondersteunen bij activiteiten in het kader van de toeleiding naar werk. De gemeente heeft een voorbeeldfunctie bij het uitdragen van deze visie door in de rol van werkgever ook zelf deze duale arbeidsplaatsen aan te bieden.

We streven naar:

1. Gemeenten stemmen de integrale aanpak voor toeleiding naar taal en werk op elkaar af voor betere onderlinge samenwerking en kennisuitwisseling.

Actie 1 (Regionaal): Maken van uitvoeringsafspraken met de sociale diensten.

Dat zal een serviceovereenkomst zijn over de specifieke opdracht over de maatwerkaanpak vergunninghouders met afstemmingsafspraken over de integrale aanpak bij de start in AZC met voorinburgering, assessment, diplomawaardering en plan van aanpak.

Actie 2 (Regionaal): Afspraken maken over concrete samenwerking maatschappelijke begeleiding, begeleiding naar werk en Werkgeversservicepunt over realisatie taal- werkstages, werkervaringsplekken.

Actie 3 (Regionaal): Uitvoeren van de U16-afspraken over de werkgeversbenadering gericht op plaatsing van vergunninghouders. Dit sluit aan bij werkwijze in de Arbeidsmarktregio Utrecht-Midden voor de uitvoering van de Participatiewet (5 subregio's met elk een Werkgeversservicepunt).

Actie 4 (Regionaal): Het marktbeperkingsplan beschrijft de gezamenlijke aanpak. Dankzij samenwerking en uitwisseling profiteert de hele regio van de mogelijkheden binnen alle sectoren van de arbeidsmarkt;

Actie 5 (Regionaal): Gemeenten wisselen kennis en ervaringen uit over methodiek van assessment. Deze kennis dient om te gebruiken als basis voor toeleiding naar taalondersteunende activiteiten en werk onderzoeken van samenwerking m.b.t. interventies/instrumenten die toeleiding naar werk extra ondersteunen (c.v. maken, coaching on the job, taalboost gericht op werkplek).

2. Gemeenten stimuleren de groei van het aanbod aan trajecten waar taalonderwijs, beroepsopleiding en werk wordt gecombineerd.

Actie 1 (Regionaal): Afstemmen met COA dat zij de 'Klant in Beeld' aanpak uniform inzetten op elk AZC.

Actie 2 (Gemeenten): Gemeenten spannen zich in voor het realiseren van een substantieel aantal taalstageplaatsen, werkstageplaatsen en werkervaringsplekken in 2017, naar rato van hun omvang.

Actie 3 (Regionaal / Gemeenten): Maken van afspraken over efficiënt beheer klantenbestand door gemeenten zodat een snelle match mogelijk is.

Actie 4 (Regionaal / Gemeenten): In regionaal en lokaal verband worden challenges en netwerkevenementen georganiseerd om werkgevers te matchen aan vergunninghouders.

3. Gemeenten stimuleren ondernemerschap bij vergunninghouders.

Actie (Regionaal): Uitwisseling van ervaringen over zelfstandig ondernemerschap van vergunninghouders en verkennen van mogelijkheden voor gezamenlijke ondersteuningsaanpak.

Dit gebeurt via het reguliere overleg van de vijf Werkgeversservicepunten in de Arbeidsmarktregio.

Hoofdstuk 7: Vervolgproces

Het doel van dit plan van aanpak is om het bestuurlijk commitment dat voortvloeit uit de bestuursovereenkomst verder te verdiepen en te concretiseren met het oog op een effectieve uitvoering.

Gewenst eindresultaat van de regionale ketenaanpak is een succesvolle integratie van asielzoekers met de focus op het bereiken van volledige sociale en economische zelfredzaamheid.

Bestuurlijk commitment op beleidsmatig niveau schept tegelijk verplichtingen op uitvoeringsniveau. In dit hoofdstuk gaan we kort in op het vervolgproces, m.n. op de vraag welke volgende stappen nodig zijn om dit plan tot realisatie te brengen.

De drietrapsraket

Om snel van start te gaan en maximaal snelheid te maken is ervoor gekozen om met een drietrapsraket te werk te gaan:

1. Maken van bestuurlijke afspraken met de colleges van de U16-gemeenten, na consultatie van de gemeenteraden. Dit heeft geresulteerd in de ondertekening van een bestuursovereenkomst op 18 januari 2017.
2. Opstellen van een plan van aanpak waarin de afspraken in de bestuursovereenkomst verder worden uitgewerkt in concrete doelen en daaruit voortvloeiende activiteiten.
3. Uitvoeren van de afspraken en het plan van aanpak en voor die onderdelen die daarom vragen het plan van aanpak verder uitwerken in een uitvoeringsprogramma.

Prioriteiten in 2017

De looptijd van de bestuursovereenkomst is voorlopig bepaald op 1 januari 2020. Tegen die tijd kunnen we bezien in hoeverre de gekozen aanpak tot de gewenste resultaten heeft geleid. Maar een experimenteel en bestuurlijk gevoelig project als dit vraagt tegelijk om intensieve bestuurlijke aandacht gedurende de loop van dit proces. Zo is dit onderwerp door het U10-Beraad (het regionale overlegplatform met de gemeenteraden) benoemd als 1 van de top 5 belangrijkste thema's richting de gemeenteraadsverkiezingen in 2018. Het is dus zaak extra aandacht te besteden aan de bestuurlijke communicatie richting de gemeenten.

Activiteiten in 2017:

- Start uitvoering Bestuursovereenkomst, opstellen plan van aanpak en uitvoeringsprogramma;
- Implementatie pilot doorlopende lijn, te beginnen in 4 gemeenten, eind 2017 in 16 gemeenten;
- Organiseren van twee werkconferenties (1 over huisvesting en 1 over integratie);
- Betrekken van de raden, o.a. via opstellen strategisch communicatieplan en het U10-Beraad.

Organisatie

Oprichtgever: Gecombineerde Bestuurstafel wonen / sociaal domein U16-gemeenten
Bestuurlijke trekkers A&I: Kees Diepeveen (wethouder Utrecht) en Sander Jansen (wethouder Zeist)
Ambtelijke coördinatie: Annette van Hussen (Directienetwerk U10, Stichtse Vecht), Jan Braat (adviseur Utrecht), Anne Czyzewski (adviseur Zeist) en Rob van Hilten (procesmanager U10)
Ambtelijke werkgroepen: Werkgroep ketenaanpak en integratiebeleid (U16-gemeenten + partners)
Werkgroep huisvesting vluchtelingen (U16-gemeenten + partners)